

Deel 18

De tweede zoon Leendert Bongaards was in 1892 geboren en vernoemd naar zijn opa Leendert Kool. Over hem is heel veel bekend gebleven en voor velen was hij de kleine vriendelijke fietsenmaker. Leendert wilde geen timmerman worden en had veel meer interesse in techniek. Zijn tien jaar oudere buurjongen Jan Pieter Augustinus was rond 1905 een eigen fietsenzaak annex smederij begonnen in een gehuurd pand verderop in de Hoofdstraat. Dit woonhuis met werkplaats stond naast de stalhouderij van Arend van den Berg. Later heeft Willem Abresch op die locatie nog vele jaren zijn zaak gehad. Voor de beeldvorming staat nu de drogisterij van Van Geest op deze plek. Op zeer jonge leeftijd, waarschijnlijk al kort na 1905, gaat Leendert als leerling fietsenmaker aan de slag bij Augustinus. Deze Jan Pieter Augustinus (1882) moest tante zeggen tegen Fransina Augustinus, die we al een paar keer eerder waren tegengekomen als echtgenote van Willem Bongaards.

Leendert leerde het vak van fietsenmaker tot in de puntjes.

Rond 1920 kwamen er grote veranderingen aan. De Lier werd vanaf 1915 ook aangesloten op het elektriciteitsnet en sommige bedrijven zagen daar grote kansen liggen om hun activiteiten uit te breiden. Met name de smidsbedrijven gingen zich specialiseren in het aanleggen van elektrische installaties bij woningen en andere gebouwen. Zo ook Jan Pieter Augustinus. Hij was een van de eersten die zich hier op richtte en kreeg van de gemeente De Lier in 1915 de opdracht om alle gemeentelijke gebouwen aan te sluiten op het elektriciteitsnet. Deze nieuwe handel was, samen met de smederijwerkzaamheden, veel lucratiever dan het 'kruimelwerk' van fietsenmaker. Augustinus besloot om met de fietsenmakerij te stoppen en die over te doen aan zijn trouwe medewerker Leendert Bongaards.

Maar Leendert moest wel uitzien naar een eigen fietsenwerkplaats. Een oplossing voor dit probleem diende zich plotseling aan. Recht tegenover Café de Gouden Leeuw was al tientallen jaren herberg De Swaan gevestigd, gerund door het echtpaar Cornelis van den Dool (1852) en Jacoba Luijendijk (1854). Mevrouw van den Dool was de feitelijke uitbaatster en haar man Cornelis was overdag timmerman en zal haar in de avonduren bijgestaan hebben achter de tap. Cornelis werd vaak gevraagd om als getuige op te treden bij de aangifte van een geboorte of overlijden. Als beroep werd dan 'winkelier' ingevuld.

Dit grote pand bestond uit twee delen. Als je op straat voor de gevel stond, was in het rechter deel het café gevestigd en bevond zich aan de linker zijde een aparte gelagkamer met vergaderruimte. In deze herberg De Swaan werden o.a. veel openbare verkopen of veilingen gehouden. Uit oude advertenties blijkt dat hier percelen grond of weiland werden verkocht en soms ook wel complete boerderijen. De notaris liet de advertentie plaatsen in regionale kranten en nodigde geïnteresseerden uit om naar 'de herberg van Van den Dool' te komen. Zo werden rond 1875 alle nieuw ontwikkelde percelen tuinland in 'De Nieuwe Tuinen' in herberg De Swaan geveild.

Maar er zijn nog veel meer herinneringen aan deze herberg bewaard gebleven. Het polderbestuur van de Oude Lierpolder vergaderde meerdere keren per jaar in De Swaan en nodigde een keer per jaar alle ingelanden in de herberg uit om hun polderlasten te komen betalen. Om zeker te weten dat iedereen ook langskwam om te betalen, kregen alle ingelanden een of meerdere borrels gratis aangeboden. Uit een bewaard gebleven nota van Van den Dool aan het polderbestuur bleek dat van dit aanbod gretig gebruik werd gemaakt. Er was een jaar bij waarin er zelfs 27 liter jenever in rekening werd gebracht bij het polderbestuur!

Rond 1920 zijn Cornelis en Jacoba al aardig op leeftijd en willen zij stoppen met een deel van de herbergactiviteiten. Zij boden ook logies aan voor mensen die 's avonds niet meer naar huis konden en voor de veiligheid boven de herberg bleven slapen. Achter de gelagkamer/vergaderruimte bevond zich het woonhuis van de familie Van den Dool. Leendert Bongaards zal ongetwijfeld gehoord hebben dat zij met herberg De Swaan wilden stoppen en hij is het met de familie Van den Dool eens

geworden om het linker gedeelte te huren. In het rechter deel bleef het café nog bestaan. Leendert kon dus in de gelagkamer/vergaderruimte met zijn eigen fietsenzaak beginnen.

Uit deze begintijd zijn nog smakelijke verhalen bewaard gebleven. Leendert bouwde al snel een trouwe klantenkring op en verzorgde naast de verkoop van nieuwe fietsen ook alle voorkomende reparaties. Herberg De Swaan had eveneens zijn eigen vaste klanten die regelmatig een borreltje kwamen halen. Nu was De Lier in 1920 nog maar een heel klein dorp en wisten de mensen bijna alles van elkaar. Je werd goed in de gaten gehouden en zeker als je een paar keer per week bij mevr. Van den Dool aan de bar zat. Maar nadat Leendert Bongaards zijn fietsenzaak naast het café had gevestigd, lag de oplossing voor de hand. Zo waren er mensen die soms drie keer per week hun fiets bij Leendert Bongaards brachten om een lekke band te laten plakken. Maar nadat zij de fiets heel onschuldig in de fietsenzaak hadden gezet, gingen zij via een nog bestaande tussendeur naar het café voor hun borreltje. En nadat de band weer was geplakt, gingen ze via dezelfde route weer terug. Zo konden ze vrij ongezien toch naar het café en bleven de dorpsroddels hopelijk uit. Of de Lierenaren nu echt zo dom waren om deze truc niet door te hebben, moeten we ernstig betwijfelen.

Deze situatie met de fietsenzaak naast het café heeft niet lang geduurd. De familie Van den Dool stopte ook met het café en ging in het ernaast gelegen huis wonen dat ook hun eigendom was. Dit huis stond op de plek waar nu kapsalon Nicolette is gevestigd. Het woonhuisje achter de fietsenzaak kwam vrij en dat bood Leendert Bongaards de kans om dit erbij te huren. En zo verhuisde hij rond 1923 met al zijn jongere nog thuiswonende broers en huishoudster Janna van het huisje achter de timmerwerkplaats naar het huis achter de fietsenzaak. In feite slechts een paar huizen verder, maar deze nieuwe locatie bood het gezin veel meer zelfstandigheid, zonder afhankelijk te zijn van timmerman Koene. Herberg De Swaan was opgehouden te bestaan en de fietsenzaak van Leendert Bongaards groeide op deze plek uit tot een begrip in De Lier.

Het woonhuisje achter de timmerwerkplaats was verlaten en heeft daarna nooit meer een woonfunctie gehad. Kort na het vertrek van het gezin Bongaards in 1923, was Johannes Koene overleden en nam zijn zoon Andries Koene het stokje van de timmerzaak over. Hij heeft het woonhuisje vele jaren gebruikt als een soort kantoortje met een klein bureautje achter het kijkvenster tussen woonkamer en werkplaats. De inboedel van het woonhuisje zal wel meeverhuisd zijn naar de fietsenzaak, behalve de grote servieskast die in de woonkamer stond. Die bleef achter, maar werd wel verplaatst naar de zolder. Deze actie bleek achteraf, vanwege het optrekkende vocht, wel het behoud van de servieskast, ondanks dat Koene de kast op zolder gebruikte voor het opbergen van allerlei soorten spijkers. In 1997 is deze kast tijdens het opruimen van de zolders uit elkaar gehaald en elders gerestaureerd, om in 1999 weer in volle glorie terug te keren op de plek waar hij misschien wel meer dan honderd jaar had gestaan.

Voor Leendert Bongaards waren er nog meer veranderingen op komst. De verhouding met huishoudster Janna de Mooij-Prins had zich ook langzaam ontwikkeld tot een liefdesrelatie en zij hadden plannen om te gaan trouwen. Maar dat kon niet omdat Janna formeel nog getrouwd was met Hendrikus de Mooij uit Harderwijk. In 1924 werd de scheiding uitgesproken en op 15 mei 1925 werd het huwelijk tussen Leendert en Janna gesloten met twee van Leendert's broers als getuigen. Op het moment van hun trouwen woonden er nog vier jongere broers van Leendert in.

Jan den Hoed